

Tampereen ammattikorkeakoulu
Ammatillinen opettajakorkeakoulu

Koukku Riitta

Kehittämishanke

Kulttuurintutkimusta verkossa

Työn ohjaaja Kosti Nivalainen
Tampere 9/2010

Tampereen ammattikorkeakoulu
Ammatillinen opettajakorkeakoulu
Opettajankoulutuksen kehittämishanke

Koukku, Riitta
Kulttuurintutkimusta verkossa
25 sivua
Syyskuu 2010
Työn ohjaaja Kosti Nivalainen

TIIVISTELMÄ

Kehittämishankkeen tarkoitus oli kehittää esittävän taiteen koulutusohjelman oppimisympäristöjä luomalla koulutusohjelman ammattiopintoihin kuuluva kulttuurintutkimuksen verkkokurssi ja tarkastelemalla sen soveltuvuutta osana teatteri-ilmaisun ohjaajan opintoja.

Raportissa on esitelty oppimisympäristöajattelua ja verkko-opiskelua sekä opettajan että opiskelijan näkökulmasta. Kulttuurintutkimuksen opetusta verkossa on peilattu asiasta kirjoitettuun teoriaan työn tekijän kokemusten ja opiskelijoilta kerätyn palautteen perusteella.

Kulttuurintutkimuksen opintojakso soveltuu raportin perusteella verkossa opetettavaksi. Samaan aikaan on todettava, että suurin osa teatteri-ilmaisun ohjaajan opinnoista ei todennäköisesti sovellu toteutettavaksi muuten kuin käytännön ryhmäopetuksessa. Kyseinen verkossa toteutettava, dialogisuuteen pyrkivä ja ryhmässä tapahtuva kurssi toivottavasti tukee myös koulutusohjelman muuta opetusta.

Sisällysluettelo

1 Johdanto	4
2 Verkko opettamis- ja oppimisympäristönä	6
2.1 Erilaiset oppimisympäristöt	6
2.2 Opettajana verkossa	7
2.3 Verkko-opetusmateriaalin luominen.....	9
3 Kehittämishankkeen toteuttaminen.....	12
3.1 Verkko-opetus Esittävän taiteen koulutusohjelmassa.....	12
3.2 Kulttuurintutkimuksen verkkokurssi.....	15
4 Kulttuurintutkimuksen opettaminen.....	21
4.1 Kulttuurintutkimuksen opiskelu osana teatteri-ilmaisun ohjaajaopintoja.....	21
4.2 Dialogisuuteen pyrkiminen	23
5 Yhteenveto	23
Lähteet.....	25

1 Johdanto

Työskentelen Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulun taiteen yksikössä esittävän taiteen koulutusohjelmassa teatteri-ilmaisun ohjaajaopiskelijoiden opettajana. Opetan sekä soveltavaa draamaa, joka on hyvin toiminnallista ja käytäntöön keskittyvää, että teoriaan perustuvia aineita, kuten teatterihistoria, draamakirjallisuus, kulttuurintutkimus ja nykykulttuurin tuntemus. Oma taustani on sekä teorian ja tutkimuksen puolelta yliopistosta että käytännön puolelta teatterin ja draaman opinnoista ja työkokemuksesta teatteriopetuksen kentällä.

Tämän kehittämishankkeen tavoitteena on kehittää esittävän taiteen koulutusohjelman oppimisympäristöjä luomalla koulutusohjelman ammattiopintoihin kuuluva kulttuurintutkimuksen verkkokurssi. Aiheen valintaan on vaikuttanut toisaalta kiinnostus kehittää koulutusohjelman oppimisympäristöjä verkossa myös ammattiaineiden osalta, ja toisaalta ennakkokäsitys siitä, että juuri tämän sisältöinen oppikokonaisuus voisi verkko-opinnoiksi soveltua. Ammattikorkeakoulun ylemmältä johdolta on jo aiemmin tullut toivomusta ja kannustusta, että verkko-opetusta pitäisi kehittää myös taiteen yksikössä. Aihe on tässäkin mielessä ajankohtainen, ja ennen kaikkea koska verkko-opetus kuuluu tämän päivän korkeakoulutuksen käytäntöihin.

Tieto- ja viestintätekniiikan opetuskäyttö nähdään yhtenä elementtinä, jota kehittämällä voidaan tehostaa ja monipuolistaa myös oppimisympäristöjä. Näyttäisi siltä, että sen tuoma lisäarvo olisi sidoksissa siihen, miten tieto- ja viestintätekniiikan välineitä käytetään opetusmenetelmien tukena, mutta vakuuttavaa ja luotettavasti mitattavaa tutkimustietoa oppimista edistävästä vaikutuksesta on vaikeaa saada. Valtakunnallisen Koulutuksen ja tutkimuksen tietostrategian 2000-2004 mukaan tieto- ja viestintätekniiikka voi tuoda opetukseen lisäarvoa esimerkiksi yhteisöllisen oppimisen ja kirjoittamisprosessin tuen muodossa sekä monimuotoistamalla opetusta tietoverkkoja apuna käyttäen. (Manninen, Burman, Koivunen, Kuittinen, Luukannel, Passi & Särkkä 2007, 76-77)

Taiteen yksikönjohtaja ja esittävän taiteen koulutusohjelmajohtaja pitävät myös verkko-opiskelua tarpeellisena ja soveltuvana koulutusohjelmaamme. Kyseiselle

verkkokurssille on siis tilausta ja myös sen toteuttamisen vaatimat puitteet on mahdollistettu. Hankkeen vaatima verkko-oppimisympäristö ja tekninen tuki ovat jo olemassa Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulussa. Opettajakoulutukseen kuuluu opettamisen kehittäminen ja yhtenä tärkeänä aiheena pidetään erilaisia oppimisympäristöjä, joita tämä hanke käsittelee. Hanke on innovatiivinen, koska esittävän taiteen koulutusohjelman ammattiopintoja ei ole aiemmin verkkoympäristössä toteutettu. Opetusta sen käytännöllisyyden ja toiminnallisuuden luonteen vuoksi on pääosin pidetty hankalana toteutettavaksi verkkoympäristössä. Kyseessä on siis pilottihanke.

Tämä raportti sisältää hankkeen tulokset, eli miten kulttuurintutkimuksen jakso muokkautui verkkokurssiksi. Työ käsittelee kokonaisuudessaan neljä päälukua. Ensimmäisessä pääluvussa tuodaan esiin työn taustaa ja tavoitteita sekä rakennetta. Toisessa pääluvussa esittelen esittävän taiteen koulutusohjelman opetussuunnitelmaa ja koulutusohjelmaan rakentamani kulttuurintutkimuksen verkkokurssia. Kolmas pääluku keskittyy pohtimaan oppimisympäristöajattelua ja erityisesti verkkoa opiskelun ympäristönä, sekä oppimisen että opettamisen kannalta. Neljännessä pääluvussa on aiheena verkossa toteutettavan kulttuurintutkimuksen jakson opettaminen ja siihen olennaisesti liittyvä dialogisuuden filosofia. Viides pääluku sisältää käsiteltyjen asioiden pohdintaa ja johtopäätöksiä. Hankkeen lähdemateriaalina käytän oppimisympäristöajatteluun, verkko-opiskeluun ja dialogiseen filosofiaan liittyvää kirjallisuutta. Lisäksi lähdemateriaalina on opiskelijoiden palautteita vastaavista aiemmista kursseista, joita ei ole toteutettu verkko-opintoina.

Aiheen tutkiminen voi tuoda uutta tietoa verkko-opetuksen soveltumisesta koulutusohjelman opetukseen ja näin myös uusia ratkaisuja käytännön opetusongelmiin. Tuotokset tulevat taiteen yksikön ja esittävän taiteen koulutusohjelman käyttöön. Raportti arkistoidaan yksikköömme ja se on myöhemminkin opettajien ja koulutussuunnittelijoiden käytettävissä. Niitä voi ja saa hyödyntää Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulussa laajemminkin. Hankkeesta saadut tulokset tulevat vielä käytännössä testatuiksi, kun verkkokurssi pilottina toteutetaan keväällä 2010. Myöhemmin kurssi voidaan ottaa mukaan ammattikorkeakoulun verkko-opintojen valinnaisten aineiden tarjontaan.

2 Verkko opettamis- ja oppimisympäristönä

2.1 Erilaiset oppimisympäristöt

Opetuksen tehtävä karkeasti määriteltynä on tarjota opiskelijan ulottuville informaatiota ja ohjata sen omaksumiskykyä. Moderni oppimiskäsitys näkee oppimisen prosessina, joka pyrkii todellisuuden ymmärtämiseen. Oppijan ja opittavan asian tai ilmiön välisellä vuorovaikutuksella on pääpaini, jolloin korostuu tämän vuorovaikutuksen mahdollistavan oppimisympäristön merkitys. Keskeistä on tiedon aktiivinen rakentaminen eli konstruointi. Didaktiselta lähestymistavaltaan vuorovaikutus opittavan asian kanssa voi olla systemaattisesti ohjattua tai enemmänkin itseohjattua ja sosiaalisessa vuorovaikutuksessa tapahtuvaa. (Manninen, Burman, Koivunen, Kuittinen, Luukannel, Passi & Särkkä 2007, 51)

Oppimisympäristö käsitteenä kuvaa koulutuskäytäntöjä, jotka poikkeavat perinteisestä opettajajohtoisesta ja esittävästä luento-opetuksesta. Oppimisympäristöt korostavat esimerkiksi oppijan omaa aktiivisuutta, toimintaa ja kokeilua. Ammatillisessa koulutuksessa oppimisympäristö voidaan käsittää niin, että opettajajohtoinen luento-opetus korvautuu esimerkiksi työprojekteilla, simulaatioilla, ongelmakeskeisellä ja autenttisissa työympäristöissä tapahtuvalla opiskelulla. Oppiympäristöissä on olemassa sosiaalinen, fyysinen, tekninen ja didaktinen ulottuvuus. Sosiaalinen ulottuvuus viittaa ryhmän rooliin, vuorovaikutukseen, keskinäiseen kunnioitukseen, yhteistyöhön ja mielihyvän ilmapiiriin. Fyysinen ulottuvuus kuvaa fyysistä ilmapiiriä, esimerkiksi tilan ja kalusteiden asettelua ja ylipäättään fyysisen ympäristön merkitystä. Tekninen ulottuvuus tarkoittaa erilaisten teknisten ja telemaattisten välineiden opetussovellusta. Didaktinen ulottuvuus tarkoittaa didaktista lähestymistapaa, jonka varaan oppiminen ja opetus on rakennettu. Juuri didaktinen ulottuvuus tekee ympäristöstä oppimisympäristön. Oppimisympäristö on siis paikka, tila, yhteisö tai toimintakäytäntö, jonka tarkoituksena on edistää oppimista. (Manninen 2000, 29-30)

Verkko-opetuksen yhteydessä puhutaan usein uusista ja avoimista oppimisympäristöistä. Avoimet ja kontekstuaaliset oppimisympäristöt eivät kuitenkaan edellytä verkkoa eikä toisaalta verkko oppimisympäristönä ole välttämättä avoin tai

kontekstuaalinen. Oppimisympäristökäsitteen käyttö on paljolti seurausta aikuisdidaktiikassa ja oppimiskäsityksissä tapahtuneesta kehityksestä sekä laajemmin yhteiskunnallisista muutoksista. Niillä on ollut vaikutus aikuiskoulutuksen suunnittelussa tapahtuneisiin muutoksiin, aikuisopiskelun tarjontaan, kysyntään ja tarpeeseen. Aikuiskoulutuksen myötä on kuljettu kurssipohjaisesta mallista moduulirakenteen ja yksilöllisten opiskeluohjelmien kautta kohti avoimia oppimisympäristöjä. Erityisesti aikuisdidaktiikassa korostetaan yhteistoiminnallisuutta, sosiaalista vuorovaikutusta ja oppimista tukevia didaktisia rakenteita.

Kontekstuaalisessa eli todelliseen toimintaympäristöön sijoittuvassa oppimisympäristössä perusargumentti on oppimisen ja opiskelun siirtäminen pois luokkahuoneista todellisiin ympäristöihin. Oppimisen kohteena ei olekaan oppisisältö vaan todellisuus ja siitä nousevat ongelmat. Opiskelija on aktiivinen kokeilija ja tekijä, opettaja muuttuu tukijaksi ja ohjaajaksi. Avoin oppimisympäristö näyttäytyy usein opiskelijakeskeisyytenä, prosessikeskeisyytenä, erilaisten monimuotoisten opetusmenetelmien soveltamisena, oppimisympäristön avoimuutena ja verkostoitumisena työelämään ja reaali maailmaan sekä erityisesti opiskelijaa tukevien ohjaukseen merkityksen lisääntymisenä. Samalla kuitenkin oppijan oma aktiivisuus ja itseohjautuvuus on ihanne. Optimaaliseen joustavuuteen pyritään ajan, paikan, menetelmien, toteutustapojen ja oppisisältöjen suhteen. Tavoitteena on opiskelijakeskeinen opiskelu perinteisen opettaja- tai oppilaitoskeskeisyyden sijaan. Aikuiskouluttaja nähdään oppimisympäristön suunnittelijana, oppimisen ohjaajana, asiantuntijana ja tiimin jäsenenä. Täysin avointa opiskeluympäristöä on käytännössä hyvin vaikea toteuttaa, eikä se ole aina järkevääkään. Vaikka esimerkiksi verkkoteknologian hyödyntäminen ei vielä tee oppimisympäristöstä avointa, voi se oikein käytettynä optimoida avoimuuden ratkaista monia oppimisympäristön käytännön ongelmia. (Manninen 2000, 29, 31-36)

2.2 Opettajana verkossa

Suomen virtuaaliyliopiston perustivat kaikki suomalaiset yliopistot yhdessä tammikuussa 2000. Voimakas verkko-opetuksen ja verkkokurssien kehittämisen kausi alkoi yliopistoissa. On jopa ennustettu, että perinteinen yliopisto-opettaja luennoimassa

isolle opiskelijajoukolle voi tulevaisuudessa käydä harvinaisemmaksi näyksi. (Nevgi, Linblom-Yläne & Kurhila 2004, 404) Opiskelin itse 2000-luvun alussa Turun yliopistossa, jossa myös opetusohjelmaan tuli tarjolle useita verkossa tapahtuvia kursseja. Osallistuin neljälle verkkokurssille ja yhdellä niistä toimin myöhemmin myös tutor-avustajana. Eri kurssien opettajia tuli toki vertailtua keskenään. Kaikille heistä verkossa opettaminen oli melko uusi asia. Usein tuntui siltä, että osa opettajista ei ottanut tarpeeksi huomioon verkkoa oppimisympäristönä. Tämä tuli esiin esimerkiksi siinä, että tehtävänantoihin kuuluneet tekstit olivat liian pitkiä ja niitä oli liian paljon, jonka vuoksi keskustelut eivät kulkeneet ja olleet mielenkiintoisia. Toisaalta jollakin toisella kurssilla keskustelut muiden opiskelijoiden kanssa ja niiden avulla tapahtunut oppiminen olivat kurssin parasta antia. Tällaisella kurssilla myös sen opettaja tuntui olevan tarpeeksi läsnä ja kiinnostunut opiskelijoiden ajatuksista. Tämän koin erittäin motivoivana.

Teoksessa *Verkko opetuksessa – opettaja verkossa* verkko-opettajan on määritelty olevan motivoija, verkottaja ja verkottuja, organisoija, viestijä ja ohjaaja. Näiden viiden keskeisen roolin lisäksi verkko-opettaja voi olla myös esimerkiksi arvioinnin toteuttaja, verkkomateriaan tuottaja, tutkija ja kanssoppija. Usein opettaja toimii myös opiskelijan tukihenkilönä, kun kyseessä on jokin opiskeluprosessiin liittyvä ongelma. (Tella, Vahtivuori, Vuorento, Wager & Oksanen 2001, 226-250). Robin Mason ja Martin Paulsen ovat kiteyttäneet verkko-opettajan roolit kolmeen: organisaattori, sosiaalinen tuki ja älyllinen aktivoija. Organisaattorina opettaja ohjaa ja ohjeistaa, sosiaalisessa roolissa luo hyvää ympäristöä oppimiselle ja älyllisessä roolissa hän toimii asiantuntijana, stimuloi ja tuo uusia näkökulmia opiskeltavaan aiheeseen. Lähellä tätä kolmen roolin määrittelyä on Zane Bergerin käsitys verkko-opettajasta. Hän erottaa verkko-opettajalle neljä erilaista roolia, jotka ovat pedagoginen, sosiaalinen, manageri ja tekninen. Hänen mukaansa yhden opettajan ei tarvitsisi omaksua kaikkia rooleja, vaan yhden henkilön sijaan määritelmien mukainen ”verkko-opettaja” voisi olla yhteistyötä tekevä tiimi. (Nevgi & Tirri 2003, 52-53). Itse koen Masonin ja Paulsenin roolimääritelmät läheisiksi. Organisaattorin rooli tuntuu luontevalta jo siksi, että olen myös suunnitellut verkkokurssin, jolla opetan. Yllättäviä tilanteita ja ongelmia silti varmasti tulee vastaan. Älyllinen aktivointi tuntuu innostavalta. Toivottavasti kurssilla saataisiin aikaa paljon keskustelua, siinä tämä rooli on tärkeässä asemassa. Haastavimmalta tuntuu sosiaalinen rooli, se miten pystyy verkossa luomaan

oppimisympäristöä hyväksi, kuinka paljon siihen ylipäättään on mahdollista vaikuttaa. Kaikki edellä mainitut roolit koen kyllä olevan läsnä samanaikaisesti, en osaa ajatella että niitä voisi tai kannattaisi jakaa useamman henkilön kesken. Nämä roolit ovat kaikki muutenkin osa opettajuutta enemmän tai vähemmän.

2.3 Verkko-opetusmateriaalin luominen

Verkkokurssin suunnitteleminen ensimmäistä kertaa ei tuntunut erityisen vieraalta, vaikka haastetta tarjosikin. Olen opiskellut ja vähän opettanutkin verkkoympäristössä tarpeeksi, jotta omasin jonkinlaisen ennakkokäsityksen siitä, millaisen kurssin itse haluan luoda. Teoksessa *Verkko opetuksessa – opettaja verkossa* on esitetty joitakin verkko-opetusmateriaalin pedagogisia lähtökohtia sovellettavaksi. Ensimmäiset lähtökohdat ovat *kohderyhmän* ja *aiheen* määrittely, koska tietenkään kaikkia ei voi samaan aikaan palvella samalla materiaalilla. Kurssin aiheena on johdatus kulttuurintutkimukseen ja se on tehty teatteri-ilmaisun ohjaajaopiskelijoille, mutta suurin osa materiaalista soveltuisi myös monelle muulle kohderyhmälle. *Aineenhallinta ja pedagoginen mallintaminen* mielestäni toteutuvat kurssinmateriaalissa. Kurssilla on selkeät aiheeseen liittyvät tavoitteet ja se myös perustuu koulutuksemme sisäiseen logiikkaan ja kokemukselliseen oppimiskäsitykseen. *Autenttisuus* toteutuu ainakin siinä, tehtäviin ei ole olemassa yhtä oikeaa vastausta, vaan ne perustuvat todellisen elämän kysymyksiin, joista voi olla hyvinkin erilaisia ajatuksia. Materiaali tukee *yhteisöllistä* opiskelua, koska suurin osa kurssin tehtävistä suoritetaan keskustelemalla. Verkkomateriaalia luotaessa pitäisi ottaa huomioon myös sen *joustavuus* ja avoimuus. Kulttuurintutkimuksen kurssi on kyllä enemmänkin putkeen opiskeltava kurssi, kuin avoin ja joustava. Mutta sen osaset voisivat tarvittaessa toimivat myös osittain erillään kokonaisuudesta. Kannatan kuitenkin selkeää aikataulua ja etenemistä, tässä toteutuksessa se mielestäni palvelee parhaiten. Opettajan *tuki* kurssin aikana on tärkeää verkkokurssin aikana, tämän olen itsekin saanut opiskelijana kokea. Omaa opiskelijoiden tukemistani toivottavasti auttaa ensimmäinen tehtävä, jossa kerrotaan itsestä opettajalle. Uskoisin myös että keskusteluissa opettajan aktiivisuus tukee oppimista, esimerkiksi aiheesta innostumista. Ensimmäinen tehtävä ja lopuksi annettava kirjallinen palaute tarjoavat mahdollisuuden *itsearviointiin*. Yksi haastavin asia

verkkokurssin materiaalia laatiessani oli mielestäni ohjeistuksen laatiminen, se miten siirtää opettajan *ohjaus* mahdollisimman ymmärrettävään, verkkokelpoiseen muotoon. Kurssin toteutuessa käytännössä vasta selviää, miten hyvin olen tässä onnistunut. Uskon joka tapauksessa, että lisäohjeistusta ja ohjeiden kertausta tulee myös verkkokurssin aikana, koska sitä tarvitaan yleensä eri kurssien aikana muutenkin. (Tella, Vahtivuori, Vuorento, Wager & Oksanen 2001, 109-111)

Teoksessa *Verkko opetuksessa – opettaja verkossa* pohditaan myös verkko-opetuksen suunnittelua ja arviointia koskevia didaktisia periaatteita. Näistä periaatteista ensimmäisen mukaan ”Verkko-opetus on ymmärrettävä laajan kehityssuuntana, jossa koko toiminnan konteksti on otettava huomioon.” Verkko on oma toimintaympäristönsä ja kontekstinsa, ei vain opetuksen väline. Verkko toimintaympäristönä voi toimia esimerkiksi mahdollistajana. Kulttuurintutkimuksen kurssi voi sen ansiosta toteutua pitemmällä aikavälillä ja samaan aikaan muun opetuksen kanssa, mikä toivottavasti luo sille enemmän sisältöä, kuin muutaman päivän tiivis lähiopetus. Tämä saattaa näkyä esimerkiksi keskusteluissa, johon verkkoympäristö voi vaikuttaa syventävästi. Toinen periaate kuuluu ”Dialogisen vuorovaikutuksen ja yhteisöllisen opiskelun tukemiseen on tarpeen kiinnittää huomiota”. Olen aina opetuksessani painottanut keskustelua, ja verkko tarjoaa monia edellytyksiä dialogiselle vuorovaikutukselle ja moniäänisyydelle. Ainakin osan opiskelijoista ääni voi kuulua paremmin verkossa, kuin kasvokkain tapahtuvassa vuorovaikutuksessa. Miika Marttunen ja Leena Laurinen ovat tutkineet tieteellisen ajattelun siirtämistä verkko-opetukseen, sähköpostin käyttöä seminaariohjauksessa ja opiskelijoiden argumentaatiotaitojen kehittymistä. Heidän mukaansa sähköposti on perinteistä seminaaritulannetta demokraattisempi työmuoto antaessaan kaikille yhtäläisen mahdollisuuden osallistua keskusteluun ja se edistää myös argumentaatiotaitoja. (Nevgi, Linblom-Yläne & Kurhila 2004, 405) Käsittelen kurssin ensimmäisellä luennolla avointa ja aitoa dialogia, joka on yleisesti tavoitteena kurssilla. Mielenkiintoista on seurata, missä määrin ja miten se toteutuu verkkoympäristössä. Dialogisuutta pohdin vielä enemmän luvussa 5.2.

Kolmannen periaatteen mukaan ”Kokemuksellisuuden ja elämyksellisyyden tuottaminen on verkko-opetuksessa vähintään yhtä tärkeää kuin lähiopetuksessa”. Verkko-opiskelun piirteistä kurssilla toteutuvat ainakin haasteellisuus ja itseohjautuvuus, jotka tosin mielestäni ovat läsnä koulutusohjelmassamme muutenkin.

”Verkossa aika, paikka ja tilanne saavat uusia muotoja”. Tämä tuntuu selvältä ja käytännössä tulee näkyviin heti kurssin alusta asti. Verkkomateriaalia luodessa erityistä huomiota täytyi kiinnittää rytmitykseen ja ajan jaksottamiseen. Tavoitteena oli luoda sellainen jaksotus, myös muu samaan aikaan tapahtuva opetus huomioon ottaen, että opiskelijalla olisi mahdollisimman hyvät edellytykset opiskella kurssilla. Viides periaate kuuluukin ”Käyttäjien toiminta ja tarpeet ovat verkko-opetuksen suunnittelun lähtökohta”. Tämän asian pohdinnassa auttoi myös aiempien kurssien opiskelijapalautteet, joista enemmän luvussa 4.1. Kuudennen periaatteen mukaan ”Verkko vaatii uutta kulttuurista taitoa, mediataitoa, joka vaatii harjoittelua”. Tämän taidon kohdalla uskon sekä opettajalla että opiskelijoilla olevan vahvuuksia ja heikkouksia, jotka voivat olla keskenään hyvin erilaisia. Tämä asia tulee varmaankin eteen kurssin aikana ja viimeistään palautteessa. Verkkomateriaalin ja sen toteutuksen suunnittelussa olen opettajana ainakin pyrkinyt luomaan olosuhteet, joissa mielekäs oppiminen ja opiskelu olisi mahdollista. Eli kuten seitsemäs periaate toteaa, ”Opettaja ja ohjaaja ovat avainasemassa tavoitteellisen verkko-opetuksen suunnittelussa ja toteutuksessa”. (Tella, Vahtivuori, Vuorento, Wager & Oksanen 2001, 213-218)

3 Kehittämishankkeen toteuttaminen

3.1 Verkko-opetus Esittävän taiteen koulutusohjelmassa

Kulttuurintutkimuksen verkkokurssin suunnittelu on alkanut jo syksyllä 2008 mutta työtilanteen vuoksi keskeytynyt. Joulukuussa 2009 verkkokurssi tuli valmiiksi ja kurssin käytännön toteutus eli pilotointi tulee olemaan helmi-huhtikuussa 2010.

Yliopistomaailmassa on jo 2000-luvun aikana koettu, kuinka opettaja kohtaa opiskelijansa yhä useammin verkon välityksellä. Käytäntö on myös osoittanut, että opiskelijat osaavat hyödyntää verkkoa jättämällä esimerkiksi luennot väliin, jos luentomateriaali on saatavissa kurssin kotisivuilta. Tässä on tietysti tieteenalakohtaisia eroja. (Nevgi, Linblom-Yläne & Kurhila 2004, 404) Sama ilmiö näkyy nykyisin myös ammattikorkeakouluissa, mutta jälleen alakohtaiset erot ovat tässä suuret. Joissakin koulutusohjelmissa verkkokurssit ovat arkipäivää ja joihinkin niiden ei katsota soveltuvan hyvin juuri lainkaan. Esittävän taiteen koulutusohjelma on hyvä esimerkki jälkimmäisestä. Opetus koulutusohjelmassa on pääasiassa hyvin käytännössä tapahtuvaa, toiminnallista ja sosiaaliseen vuorovaikutukseen perustuvaa. Tämä johtuu opetuksen sisällöstä; draama ja teatteri ovat niin sanotusti hetken taidetta, tässä ja nyt tapahtuvaa. Jokainen vuosikurssi on tottunut käytännössä työskentelemään pääasiassa yhdessä yhtenä ryhmänä, toki jokainen opiskelee samaan aikaan myös yksilönä omaa polkuaan. Mielenkiintoista ja haastavaa on kokeilla, miten ryhmäopetus ja -oppiminen siirtyvät verkkoon, millä tavalla ja missä määrin esimerkiksi opetuksessa korostettu dialogisuus toteutuu:

Esittävän taiteen koulutusohjelman opetuksen lähtökohtana ovat rituaalit ja tarinat ihmisen tapana hahmottaa maailmaa. Niitä lähestytään teatterin ja draaman keinoin. Tavoitteena on kehittää opiskelijan kykyä dialogiseen kohtaamiseen erilaisissa teatterillisissä prosesseissa. Opetuksessa painottuu tutkiva, kehittävä ja keskusteleva lähestymistapa ja opiskelijan itseohjautuvuus. Teatteri-ilmaisun ohjaaja on monipuolinen osaaja, joka toimii laaja-alaisesti teatterin kentällä. – – Opintojen kuluessa opiskelija oppii tunnistamaan ja ymmärtämään osallistavan ja esittävän teatterin ominaispiirteet. Opiskelija saa

valmiuksia soveltaa oppimaansa erilaisissa toimintaympäristöissä. Opiskelija osaa hyödyntää omaa kulttuuriperintöään kohdatessaan erilaisia nykyculttuurin ilmiöitä (Keski-Pohjanmaan AMK 2010.)

Olen aikaisemmin opettanut vastaavia kursseja kolmelle eri vuosikurssille. Parhaiten tätä Kulttuurintutkimuksen kurssia vastaa opintojakso Kulttuurintutkimus ja nykyculttuurin tuntemus, jota olen opettanut kahdelle eri vuosikurssille lukuvuonna 2006-2007. Samana lukuvuonna opetin opintojaksoa Taiteen tutkimus ja nykyculttuurin tuntemus 1, joka osaltaan vastasi sisällöltään Kulttuurintutkimuksen kurssia. Vuoden 2007 syksyllä otimme käyttöömme uuden opetussuunnitelman. (Kuva 1.) Opinnot jaksottuvat neljälle vuodelle. Teatteri-ilmaisun ohjaajan 240 opintopisteen opinnot muodostavat Perusopinnot (24 op), Ammattiopinnot (156 op), Vapaasti valittavat opinnot (15 op), Harjoittelu (30 op) ja Opinnäytetyö (15 op). Ammattiopinnot jakautuvat edelleen viiteen eri osaan. Näitä ovat Esittävä teatteri (20 op), Oman kokemusmaailman kehittyminen (34 op), Osallistava teatteri (32 op), Taiteellisen ja pedagogisen ajattelun kehittyminen (58 op) sekä Tutkiva lähestymistapa taiteessa (12 op). Taiteellisen ja pedagogisen ajattelun kehittyminen on jaettu kuuteen osaan, joista yksi on Kulttuurien tunteminen (5 op). Siihen kuuluvat Kulttuurintutkimus (2 op), Kulttuuriluennot (1 op) ja Nykyculttuurin tuntemus (2 op).

Esittävän taiteen koulutusohjelma, Kokkola	
Opinnot	Opintojen jaksotus
+ PEO001 - PERUSOPINNOT	
- PAOP002 - AMMATTIOPINNOT	
+ KKTIO36 - Esittävä teatteri	
+ KKTIO49 - Oman kokemusmaailman kehittyminen	
+ KKTIO31 - Osallistava teatteri	
- KKTIO50 - Taiteellisen ja pedagogisen ajattelun kehittyminen	
+ KKTIO59 - Dramaturgia, kirjoittaminen ja tarinalliset lähestymistavat	
+ KKTIO58 - Estetiikka ja teatterihistoria	
- KKTIO56 - Kulttuurien tunteminen	
+ KKE131 - Kulttuurien tutkimus i	
+ KKE130 - Kulttuuriluennot i	
+ KKE132 - Nykykulttuurin tuntemus i	
+ KKTIO57 - Ohjaajuus	
+ KKTIO29 - Portfolio	
+ KKTIO15 - Taidekasvatus i	
+ KKTIO51 - Tutkiva lähestymistapa taiteessa	
+ VVOP001 - VAPAASTI VALITTAVAT OPINNOT	
+ HARJOITTELU	
+ OPINNÄYTETYÖ	

Kuva 1. Esittävän taiteen koulutusohjelman opetussuunnitelma (Keski-Pohjanmaan AMK 2010)

Kulttuuriluennot suoritetaan luentopäiväkirjakäytännöllä kolmen ensimmäisen opiskeluvuoden aikana. Kulttuurintutkimus toteutetaan toisena opiskeluvuotena ja Nykykulttuurin tuntemus kolmantena. Ajatuksen oli uutta opetussuunnitelmaa luotaessa, että Kulttuurintutkimus olisi teoriapainotteinen ja Nykykulttuurin tuntemus teoriaa soveltava käytännön kurssi. Kurssin teoriapainotteisuudesta johtuen arvelin etukäteen, että juuri tämä kurssi soveltuisi toteutettavaksi myös verkkoympäristössä.

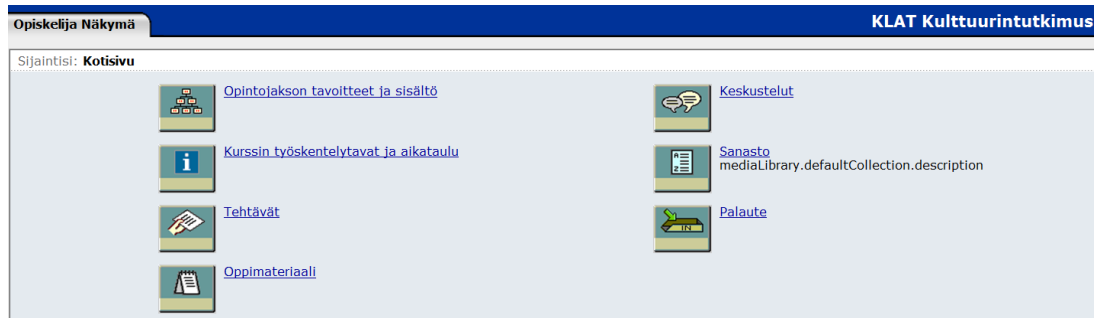
Parhaimmillaan teknologia tarjoaa oppimiselle ja opiskelulle tuen ja ohjauksen, joka luo oppijalle didaktisesti järkevän oppimisympäristön. Oppimisen tutkijat ja kehittäjät puhuvat tässä yhteydessä usein esimerkiksi ymmärtävästä oppimisesta. Tällöin oppimisen motivaatio ja itsesäätely ovat keskeisiä tekijöitä ja vaativat opiskelutaitoja. Teknologian avulla oppimisympäristöön voidaan luoda oppimista tukevia ja omaa ajattelua ohjaavia tukirakenteita. Verkkopohjaisessa oppimisympäristössä opiskelijoilla

on mahdollisuus esimerkiksi etsiä erilaista informaatiota, hyödyntää erilaisia valmiita oppimateriaaleja, osallistua verkkokeskusteluihin muiden oppijoiden kanssa ja saada reaaliaikaista tai viivästettyä tukea, neuvontaa ja ohjausta. (Manninen, Burman, Koivunen, Kuittinen, Luukannel, Passi & Särkkä 2007, 77, 79)

3.2 Kulttuurintutkimuksen verkkokurssi

Kulttuurintutkimuksen verkkokurssi toteutetaan Blackboard Learning –ympäristössä, joka on tuttu kaikille ainakin ensimmäisen vuoden verkkokurssilta Opiskelu- ja työelämätaidot. Jotkut opiskelijat ovat saattaneet opiskella tässä ympäristössä aiemmin myös muita valinnaisia jaksoja. Kurssille kirjautuessa avautuu ensimmäisenä kurssin kotisivu. (Kuva 2.) Ensimmäisen kuvakkeen alla Opintojakson tavoitteet ja sisältö toivotetaan opiskelija tervetulleeksi verkkokurssille ja määritellään opintojakson tavoitteet ja sisältö:

Tavoitteena on, että opit hahmottamaan kulttuuri-identiteetin elementtejä eri konteksteissa ja tunnistamaan oman kulttuuri-identiteettisi juuria. – – Tällä opintojaksolla tutustut kulttuurin tutkimuksen perusteisiin, menetelmiin ja teorioihin. Totut keskustelemaan dialogisesti kurssin aiheista ja peilaamaan luettua omiin kokemuksiisi ja ajatuksiisi. Kurssi sisältää tutustumista kulttuurintutkimuksen perusteisiin, aihetta käsitteleviin artikkeleihin sekä keskustelua niistä heränneistä ajatuksista ja aiheista. Kurssiin kuuluu myös itsenäistä aineiston hakemista, siihen tutustumista sekä kirjallisia oppimistehtäviä (Koukku 2010.)

Kuva 2. Kulttuurintutkimuksen verkkokurssin kotisivu

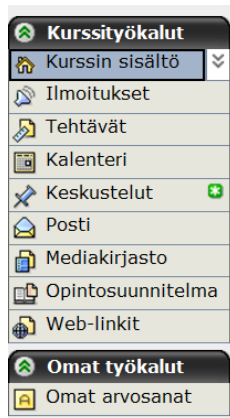
Seuraavasta linkistä kotisivulta pääsee lukemaan kurssin työskentelytavat ja aikataulun. Kurssin työskentelytavoista todetaan seuraavaa:

Kurssille osallistuja sitoutuu aktiiviseen virtuaaliseen läsnäoloon kurssilla. Virtuaalikurssin työskentely koostuu erilaisten tekstien lukemisesta sekä niihin liittyvien tehtävien suorittamisesta. Tehtävät suoritetaan pääasiassa keskustelualueella, kirjoittamalla sinne omia pohdintoja ja osallistumalla keskusteluun. Kurssin suoritukseen kuuluu osallistuminen jokaiseen keskusteluun ohjeiden mukaisesti, ohjeet ovat keskustelukohtaisia. Keskustelujen on tarkoitus kommentoida, kritisoida ja syventää aiheita. Kurssin opettaja osallistuu myös keskusteluun. Keskustelujen tehtävänannot sisältävät yleensä tekstin sekä keskustelua ohjaavia kysymyksiä, jotka suuntaavat huomiota esimerkiksi luetun artikkelin eri näkökulmiin. Heti kurssin aluksi tutustutaan dialogisuuteen sitä käsittelevän luennon avulla. Dialogisuus nähdään autoritaarisen ja yksisuuntaisen opetustavan vastakohtana, dialogiseen opetukseen liitetään opiskelijakeskeisyys, vastavuoroisuus ja kohtaaminen. Dialogisuuden tarkoituksena on rakentaa välittävä todellisuus, jossa keskusteluun osallistuvien ihmisen maailmat ja heidän kielensä kohtaavat. Pyritään siis keskusteluissa toteuttamaan dialogisuutta! Lisäksi on kaksi vain opettajalle palautettavaa kirjallista tehtävää. Aloitustehtävässä tutustutaan ja virittäydytään opintojaksoon. Kurssin lopuksi palautetaan yksi hieman laajempi kirjallinen tehtävä, josta opettaja antaa henkilökohtaisen palautteen. Sanaston avulla voi tarkistaa joidenkin esille tulevien termien merkityksiä! (Koukku 2010.)

Lisäksi sivulla käydään läpi kurssin aikataulu, kerrotaan kurssialueesta ja työkaluista sekä annetaan keskusteluohjeita. Kurssi alkaa 8.2.2010 ja päättyy 11.4.2010.

Verkkokurssi etenee samaan aikaan tapahtuvan muun lähiopetuksen kanssa ja on huomioitu lukujärjestyksessä. Kurssi on laajuudeltaan 2 op, eli noin 50 tuntia opiskelua. Työtunnit jakautuvat vaihtelevasti eri viikoille. Muita Kotisivun kuvakkeita ovat Tehtävät, Keskustelut, Oppimateriaali, Sanasto ja Palaute.

Kurssityökalut ovat lisäksi omassa valikossaan kaiken aikaa sivuston oikeassa laidassa. (Kuva 3.) Tämä toivottavasti nopeuttaa ja helpottaa joidenkin työkalujen käyttöä. Postityökalua voi käyttää, jos haluaa lähettää henkilökohtaista viestiä vain valitsemalleen henkilölle, sähköpostin tapaan. Näin ei tarvitse välillä poistua kurssialueelta. Valikosta näkee myös heti, onko Keskusteluihin tullut uusia viestejä, jolloin siinä kohtaa on vihreäpohjainen tähti. Kalenteriin on merkitty kurssin tärkeät päivämäärät ja siihen voi opiskelija tehdä myös omia merkintöjään. Web-linkkeihin olen lisännyt yhden syventävän artikkelin kulttuurintutkimuksesta oheislukemistoksi, siihen saattaa kurssin toteutuksen myötä tulla lisääkin vastaavia linkkejä.

Kuva 3. Kulttuurintutkimuksen verkkokurssin kurssityökalut

Kulttuurintutkimuksen kurssin eniten käytettyjä työkaluja ovat Tehtävät ja Keskustelut. Tehtäviä on kurssin aikana viisi. (kuva 4.) Ensimmäinen tehtävä, jossa opiskelija kertoo itsestään opiskelijana ja pohtii omia kiinnostuksen aiheitaan, palautetaan vain suoraan opettajalle. Tämä lähinnä siksi, että kurssin pilottikokeilun opiskelijat opiskelevat jo

toista vuotta yhdessä, samassa ryhmässä ja tuntevat toisensa aika hyvin. Opettajana taas en tunne heitä lainkaan. Uskon, että esittelyt ovat tässä tapauksessa luontevampia ja paneutuneempia, kun ne on kohdistettu vain opettajalle. Myöhemmin, jos kurssi toteutetaan muille kuin samassa ryhmässä opiskeleville, esittelytkin tulevat osaksi Keskusteluja. Tehtävät 2 ja 3 suoritetaan tutustumalla kurssin luento- ja artikkelimateriaaliin ja keskustelemalla niiden pohjalta.

Sijaintisi: [Kotisivu](#) > **Tehtävät**

	<p>Tehtävä 1: Tutustutaan Opiskelija kuvailee lyhyesti itseään opiskelijana sekä omia kiinnostuksen kohteitaan opinnoissaan ja ympäröivässä maailmassa.</p>		<p>Lopputehtävä_osa 1 Tutustuminen yhteen kulttuurintutkimuksen artikkeliin, sen esittely muille ja kirjallinen oma pohdinta aiheesta.</p>
	<p>Tehtävä 2: Mitä on kulttuurintutkimus? Mitä ajatuksia kulttuurista ja sen tutkimisesta 2. luento Mitä on kulttuurintutkimus sinussa herättää?</p> <p>Minkälaisia mahdollisuuksia kulttuurintutkimus voisi teatteri-ilmaisun ohjaajalle avata? Minkälaisissa tilanteissa siitä voisi olla hyötyä ja iloa ja millä tavoin?</p>		<p>Lopputehtävä_osa 2 Tutustuminen yhteen kulttuurintutkimuksen artikkeliin, sen esittely muille ja kirjallinen oma pohdinta aiheesta.</p>
	<p>Tehtävä 3: Mitä on suomalainen identiteetti? Tutustu 3. luennon luonnehdintoihin subjektista ja identiteetistä sekä Mikko Lehtosen artikkeliin "Suomi on toistettua maata".</p> <p>Pohdi niiden sekä omien kokemuksiesi pohjalta seuraavia kysymyksiä: Miten eri tavoin suomalaisuutta kansallisenä identiteettinä rakennetaan? Millaisia erilaisia merkityksiä suomalaisuus tuottaa ja miten ne tulevat esiin?</p>		

Kuva 4. Kulttuurintutkimuksen verkkokurssin tehtävät

Kurssin tehtävissä käytettävä aineisto löytyy Kotisivulta kohdasta Oppimateriaali. (Kuva 5.) Oppimateriaalit –linkin alle olen laatinut kolme luentoja aiheista Dialogisuus, Mitä on kulttuurintutkimus? ja Subjekti ja identiteetti. Siellä on myös PDF-tiedostona Mikko Lehtosen artikkeli Suomi on toistettua maata. Lisäksi linkin alta löytyy sekä lopputehtävään että koko kurssiin liittyvää lähdekirjallisuutta omina linkeinä.

Sijaintisi: [Kotisivu](#) > **Oppimateriaali**

	Luento 1: DIALOGISUUS		Suomi on toistettua maata
	Luento 2: MITÄ ON KULTTUURINTUTKIMUS?		Kirjallisuutta lopputehtävään
	Luento 3: SUBJEKTI JA IDENTITEETTI		Lähdekirjallisuutta

Kuva 5. Kulttuurintutkimuksen verkkokurssin oppimateriaali

Verkkokurssin lopputehtävässä on kaksi osaa. Ensimmäisessä osassa etsitään itseä kiinnostava kulttuurintutkimuksen artikkeli, esitellään se Keskusteluissa ja kommentoidaan myös muiden valitsema artikkelia ja aiheita. Toisessa osassa Kirjoitetaan oman artikkelin ja mahdollisen siitä käydyn keskustelun pohjalta essee, jossa peilataan omia ajatuksia artikkelin aiheisiin ja kurssilla käytyihin keskusteluihin. Tämä essee palautetaan vain suoraan opettajalle, ja siitä saa opettajalta kirjallisen palautteen. Lopputehtävässä, kuten muissakin tehtävissä on tehtävänannon lisäksi vielä linkki siinä käytettävään materiaaliin. (Kuva 6.)

Kuva 6. Kulttuurintutkimuksen verkkokurssin lopputehtävä

Kotisivun Sanasto-linkin alle olen koonnut ja avannut joitakin luennoilla ja artikkeleissa toistuvia termejä, jotka saattavat olla opiskelijoille uusia. Palaute verkkokurssista annetaan Keski-Pohjanmaan AMK:n opiskelijaportaalissa, kuten kaikkien muidenkin jaksojen osalta. Kotisivulla oleva Palaute-linkki on muistutuksena tästä. Siitä klikkaamalla näkee myös portaaliin lisäämäni omat palautekysymykseni, vaikka palaute varsinaisesti pitää käydä antamassa portaalissa. (Kuva 7.) Palautteen saaminen on opettajalle joka jakson kohdalla tietysti tärkeää. Koska tässä on kyseessä täysin uusi verkkokurssi, on sitäkin toivottavampaa, että opiskelijapalautetta saisi mahdollisimman monelta. Myös tällä tavoin kurssia on mahdollista kehittää tulevaisuudessa.

KURSSIPALAUTE

Muista käydä antamassa palautetta kurssista **portaalissa**, viim. 25.4.2010.

PALAUTEKYSYMYKSET:

Miten arvioit kulttuurintutkimuksen opintojen kokonaisuutena liittyvän teatteri-ilmaisun ohjaajan opintoihin?

Mitä opintojakso sinulle antoi?

Miten osallistuit opintojaksoon? Mitä toit oppimistilanteeseen?

Miten arvioit opintojakson soveltuvan verkossa toteutettavaksi?

Kuva 7. Kulttuurintutkimuksen verkkokurssin kurssipalaute

4 Kulttuurintutkimuksen opettaminen

4.1 Kulttuurintutkimuksen opiskelu osana teatteri-ilmaisun ohjaajaopintoja

Luin verkkokurssia suunnitellessani opiskelijoiden palautteita aiemmilta kulttuurintutkimuksen kursseilta. Suurin osa heistä oli kokenut opintojen tukevan heidän kasvuaan kohti teatteri-ilmaisun ohjaajuutta. Antoisimpana sisältönä useimmat pitivät omien uusien ajatusten heräämistä ja tietoa ympäröivän kulttuurin ilmiöistä. Opintojakso oli antanut esimerkiksi: ”*Kipinän tutkia erilaisia ilmiöitä ja havainnoida niitä jokapäiväisessä elämässä*” (Kurssipalautteet 2006-2007). Kaikkien mielestä opintojakso liittyi selkeästi teatteri-ilmaisun ohjaajan opintoihin:

Maailmaan liittyvien ilmiöiden tunteminen on perusasia, mistä ammentaa työhön.

Mehän toimimme kulttuurin kentällä kulttuurisina toimijoina koko ajan, niin kuin kyllä muutkin ihmiset, mutta ehkä me paneudumme enemmän ja tietoisesti tutkimaan/heijastamaan ja kuvastamaan kulttuurisia ilmiöitä kuin moni muu.

(Kurssipalautteet 2006-2007.)

Olen omaksunut vuosia sitten ajatuksen taiteilijuuden syntymästä tai pikemminkin rakentumisesta. Sen mukaan taitelijuus on eräänlaista maailmassa oloa, se rakentuu siis tässä maailmassa elämisestä, vuorovaikutuksessa ympäröivän elämän kanssa. Joskus jotkut opiskelijoistani ovat olleet huolissaan tästä taitelijuuden rakentumisesta, että mahdollistaako koulutus sen ja mikä osa siitä tukee taiteilijaksi tuloa. Olen heille heittänyt takaisin tuon ajatuksen vastaamalla, että ihan kaikki. Mielestäni taitelijaksi ei tulla missään koulussa, vaan oman elämäkokemuksen myötä. Toki koulutus on hyvänä tukena tässä. Sama ajatus sopii mielestäni myös ohjaajuuteen ja opettajuuteen. Koulutus on osa opettajaksi tai ohjaajaksi kasvamista, mutta vähintään yhtä paljon oma osaaminen ja filosofia rakentuu elämäkokemuksen kautta.

Pidän hyvänä sitä, että opetusohjelmaamme sisältyy myös filosofisia teoria-aineita, kuten estetiikkaa ja kulttuurintutkimusta. Teatteri-ilmaisun ohjaajan kannattaa pitää

mielensä avoimena ympäröivälle todellisuudelle ja antaa ympäröivän kulttuurin vaikuttaa henkilökohtaisesti. Työssä voi sitten tätä henkilökohtaista kokemustaan hyödyntää, siitä voi inspiroitua ja tulla tietoiseksi eri asioista. Paljon hyvää palautetta opiskelijoilta tuli kurssin lopputehtävästä, jossa itsenäisesti tutustuttiin johonkin kulttuurintutkimuksen artikkeliin tai teokseen. Valittu aihe avattiin muille keskustelemalla ryhmässä sekä kirjoittamalla siitä lopuksi oma pohdinta: *”Hyvä että perehdyttiin jokainen johonkin teokseen syvemmin, jolloin muuten niin laaja alue rajoittui jollain tavalla.”* *”Hyvä: Vapaus valita kiinnostava ja itselle mielekäs aihe”* (Kurssipalautteet 2006-2007).

Eniten kritiikkiä palautteissa opintojakson toteutus sai sen hajanaisuudesta ja lyhyydestä suhteessa laajaan aiheeseen: *”Tuntuu ettei lyhyestä ajasta johtuen päästy asiassa kovin pitkälle.”* *”Opintojakso olisi ollut mielenkiintoisempi yhtäjaksoisena ja hiukan syvemmälle mentäessä”* (Kurssipalautteet 2006-2007). Tämä asia tulee usein esille opiskelijapalautteissa muidenkin jaksojen kohdalla. Teatteri-ilmaisun ohjaajan koulutus on hyvin monipuolinen moniammatillinen koulutus, joka valmistaa laajasti teatterin ja draaman ammattilaiseksi. Kääntöpuolena tällaiselle koulutukselle on se, että kaikkiin asioihin ei opintosuunnitelman puitteissa ehdi perehtyä syvällisesti. Eräässä palautteessa todettiin: *”Aihe sinänsä tukee opiskelua, mutta nyt vain pintaraapaisuna”* (Kurssipalautteet 2006-2007).

Verkkokurssia toteuttaessani pyrin sisällön osalta hyödyntämään mahdollisimman paljon opiskelijapalautteet ja omat kokemukseni kyseisistä kursseista. Pyrin aiempaa selkeämmin ilmaisemaan kurssin tavoitteet, sisällön ja kurssilla etenemisen, jotta kokonaisuus hahmottuisi. Opintojakson laajuuteen ei voi vaikuttaa, joten karsin ja tein valintoja sisällön suhteen. Keskeisiksi sisällöiksi tulivat johdatus kulttuurintutkimukseen, oman identiteetin pohtiminen ja dialogisuus. Lopputehtävän säilytin saman tyyppisenä. Samoin halusin opiskelumuotona muuten säilyttää keskustelut. Tällä kertaa vain omat haasteensa asettavassa verkkoympäristössä.

4.2 Dialogisuuteen pyrkiminen

Kulttuurintutkimuksen verkkokurssin ensimmäinen luento käsittelee dialogisuutta. Dialogisuus on kurssilla sekä keino että tavoite sinänsä. Sen voi ajatella olevan oman opetukseni pedagoginen lähtökohta ja päämäärä, niin myös tällä verkkokurssilla. Luennolla puhutaan dialogisuuden olevan opittavissa oleva taito, jota voi harjoittaa. Mielestäni tällainen kurssi, joka korostaa keskustelua ja sisältää oman identiteetin pohtimista, on hyvä kohta tulla tietoiseksi dialogisuudesta ja toivottavasti opetella sitä. Dialogisuus edellyttää avoimuutta, sitä että on vastaanottavainen toisen ihmisen sanoille ja ajatuksille. Tämä voi usein kasvokkain tapahtuvissa keskustelutilanteissa jäädä sivuun, kun olennaiselta tuntuu avautua itse. Verkossa tapahtuva keskustelu on tavallaan hidasta verrattuna tavalliseen opiskelutilanteeseen, jossa ollaan fyysisesti läsnä, jonkun tietyn rajoitetun ajan ja tilanteen puitteissa. Tämä saattaa auttaa siihen, että pystyy näkemään ihmisten ja heidän ajatustensa ja kokemustensa erot, ilman että niitä pitäisi yrittää poistaa tai muuttaa. Dialogisuuteen kuuluu myös tietynlainen nöyryys oman osaamisensa äärellä, että voi vielä tehdä ja ajatella asiat myös toisin.

Dialogisen filosofian mukaan tietoa ei voi omistaa, vaan se on kohdattava. Jos esimerkiksi tutkimuksen lähtökohdaksi asetetaan dialogissa oleminen, tieto toisesta ihmisestä ei ole erotettavissa tutkijan omaa olemista koskevasta tiedosta. Erotamme kuitenkin omat ajatuksemme toisten ajatuksista tarpeeksi tehokkaasti luonnostaan. Välitilassa tapahtuva kohtaaminen on enemmänkin poikkeustila, eräänlainen yhteisymmärryksen kirkastuma. Toisen ihmisen kohtaaminen persoonana on välttämätöntä sille, että mitään dialogia voi esiintyä. (Hankamäki 2004, 74-75) Martin Buber puhuu Minä-Sinä –maailmasta, joka on dialoginen ja molemminpuolinen, toisen näkökulman huomioon ottava maailma. Emme voi erottaa minää ja sinää toisistaan, koska heti, kun puhumme minun maailmastani ja sinä jää pois, koko maailma katoaa. Maailmaa ei voi pilkkoa, vaan se on yksi kokonainen maailma. Kaikki merkitykset rakentuvat vain dialogissa, siinä että paikalla on minä ja sinä. Ei ole olemassa vain minun omia merkityksiäni. Dialogin menetelmä perustuu siihen, että merkitykset, joita kielessä ja keskustelussa voidaan käyttää, ovat suhteita. ne eivät ole esineitä, jotka joku ihminen voisi ottaa omakseen. (Hankamäki, 2004 57-59) Dialogisuus on eräänlainen asenne, suhde maailmaan, siinä oleviin toisiin ihmisiin ja eri asioihin. Parhaimmillaan dialogi saa tapahtua ja tuloksena syntyy jotain.

5 Yhteenveto

Tämä verkkokurssi kulttuurintutkimuksesta toteutetaan pilottina toisen vuosikurssin opiskelijoille 8.2.-11.4.2010. Kehittämishankkeen avulla voidaan toivottavasti kehittää ja uudistaa käytäntöjä esittävän taiteen koulutusohjelmassa. Hanke perustuu erityisesti tarpeeseen kehittää taiteen yksikön verkko-opiskelua. Tämä tarve on havaittu sekä opetushenkilökunnan että ammattikorkeakoulun ylemmän johon taholta.

Kehittämishanke on tärkeä sekä opiskelijoiden oppimisen että opettajien ja oppilaitoksen kannalta. Tulokset voivat vaikuttaa esimerkiksi niin, että verkko-opintoja aletaan kokeilla ja toteuttaa myös joidenkin muiden opettavien kokonaisuuksien osalta. Samalla se tuo uuden näkökulman pedagogiikkaan koulutusohjelmassamme.

Kulttuurintutkimuksen verkkokurssin suunnittelu lähti liikkeelle, koska verkko-opiskelua yksikössämme ja koulutusohjelmassamme Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulussa haluttiin luoda ja kehittää. Samaan aikaan halusin tehdä opintoihin kuuluvan kehittämishankkeen opetukseen liittyen, ja nämä kaksi tarvetta kohtasivat tämän työn muodossa. Toive ja tarve verkko-opetuksen lisäämiseksi ja kehittämiseksi koulutusohjelmassamme on tullut enemmänkin ulkoapäin, kuin käytännön kokemuksesta opetuksessa. Verkkokurssien muodossa tapahtuvaa opetusta on pidetty hankalasti alallemme sopivana, ja sitä se edelleenkin pääosin mielestäni on. Tämä kulttuurintutkimuksen kurssi on vielä käytännössä kokeilematta. Opetettavan jakson muokkaaminen verkkokurssiksi on tuntunut melko luontevalta. Uskon sen ehkä sitten käytännössä toimivan juuri siksi, että muu käytännön opetus toteutuu koko ajan rinnalla. Tässä muodossaan verkkokurssi on ehkä liiankin teoreettinen ja kirjallinen, jatkossa voisi esimerkiksi tuoda luennot puhuttuna eli videoituna Blackboardiin.

Vaikka uskonkin tämän opintojakson soveltuvan verkossa opetettavaksi, voi sitä kuitenkin pitää poikkeuksena opetuksessamme. Suurin osa teatteri-ilmaisun ohjaajan opinnoista ei mielestäni sovellu toteutettavaksi muuten kuin käytännön ryhmäopetuksessa. Toivottavasti tämä verkossa toteutettava, dialogisuuteen pyrkivä, ryhmässä tapahtuva kurssi tukee myös koulutusohjelman muuta samaan aikaan tapahtuvaa opetusta.

Lähteet

- Hankamäki, J. 2004. Dialoginen filosofia. Teoria, metodi ja politiikka. Helsinki: Yliopistopaino.
- Keski-Pohjanmaan AMK. 2010. Opinto-opas. Kulttuuriala. Esittävän taiteen koulutusohjelma. Tulostettu 4.3.2010.
http://www.cou.fi/ops/ops_ko.asp?kolohko=2&opinto=KES&Pid=5&Sid=2&ops=S09K
- Koukku, R. 2010. Kulttuurintutkimuksen verkkokurssi. Keski-Pohjanmaan AMK. Viitattu 20.2.2010.
<https://webct-ssou.cou.fi/webct/urw/lc9140001.tp0/cobaltMainFrame.dowebct>
- Kurssipalautteet. 2006-2007. Kulttuurintutkimus ja nykykulttuurin tuntemus. III vuosikurssi. Keski-Pohjanmaan AMK: Esittävä taide. Julkaisematon lähde.
- Manninen, J. 2000. Kurssikoulutuksesta oppimisympäristöihin – Aikuiskoulutuskäytäntöjen kehityslinjoja. Teoksessa Matikainen, J. & Manninen, J. (toim.) Aikuiskoulutus verkossa. Verkkopohjaisten oppimisympäristöjen teoriaa ja käytäntöä. Helsinki: Helsingin yliopiston Lahden tutkimus- ja koulutuskeskus, 29 - 42.
- Manninen, J., Burman, A., Koivunen, A., Kuittinen, E., Luukannel, S., Passi, S. & Särkkä, H. 2007. Oppimista tukevat ympäristöt. Johdatus oppimisympäristöajatteluun. Helsinki: Opetushallitus.
- Nevgi, A., Linblom-Yläne, S. & Kurhila, J. 2004. Yliopisto-opetusta verkossa. Teoksessa Linblom-Yläne, S. & Nevgi, A. (toim.) Yliopisto- ja korkeakouluopettajan käsikirja. Helsinki: WSOY, 403 - 425.
- Nevgi, A. & Tirri, K. 2003. Hyvää verkko-opetusta etsimässä. Oppimista edistävät ja estävät tekijät verkko-oppimisympäristöissä – opiskelijoiden kokemukset ja opettajien arviot. Turku: Suomen Kasvatustieteellinen Seura.
- Tella, S., Vahtivuori, S., Vuorento, A., Wager, P. & Oksanen, U. 2001. Verkko opetuksessa – opettaja verkossa. Helsinki: Edita Oyj.